

2013. évi CLXXI. törvény

a Biológiai Biztonságról szóló Cartagena Jegyzőkönyv felelősségről és jogorvoslatról szóló Nagojai-Kuala Lumpur-i Kiegészítő Jegyzőkönyvének kihirdetéséről

1. § Az Országgyűlés e törvénnyel felhatalmazást ad a Biológiai Biztonságról szóló Cartagena Jegyzőkönyv felelősségről és jogorvoslatról szóló Nagojai-Kuala Lumpur-i Kiegészítő Jegyzőkönyve (a továbbiakban: Kiegészítő Jegyzőkönyv) kötelező hatályának elismerésére.

2. § Az Országgyűlés a Kiegészítő Jegyzőkönyvet e törvénnyel kihirdeti.

3. § A Kiegészítő Jegyzőkönyv hiteles angol nyelvű szövege és annak hivatalos magyar nyelvű fordítása a következő:

„NAGOYA-KUALA LUMPUR SUPPLEMENTARY PROTOCOL ON LIABILITY AND REDRESS TO THE CARTAGENA PROTOCOL ON BIOSAFETY

The Parties to this Supplementary Protocol,

Being Parties to the Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity, hereinafter referred to as „the Protocol”,

Taking into account Principle 13 of the Rio Declaration on Environment and Development,

Reaffirming the precautionary approach contained in Principle 15 of the Rio Declaration on Environment and Development,

Recognizing the need to provide for appropriate response measures where there is damage or sufficient likelihood of damage, consistent with the Protocol,

Recalling Article 27 of the Protocol,

Have agreed as follows:

Article 1

Objective

The objective of this Supplementary Protocol is to contribute to the conservation and sustainable use of biological diversity, taking also into account risks to human health, by providing international rules and procedures in the field of liability and redress relating to living modified organisms.

Article 2

Use of terms

1. The terms used in Article 2 of the Convention on Biological Diversity, hereinafter referred to as „the Convention”, and Article 3 of the Protocol shall apply to this Supplementary Protocol.

2. In addition, for the purposes of this Supplementary Protocol:

(a) „Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol” means the Conference of the Parties to the Convention serving as the meeting of the Parties to the Protocol;

(b) „Damage” means an adverse effect on the conservation and sustainable use of biological diversity, taking also into account risks to human health, that:

(i) Is measurable or otherwise observable taking into account, wherever available, scientifically-established baselines recognized by a competent authority that takes into account any other human induced variation and natural variation; and

(ii) Is significant as set out in paragraph 3 below;

(c) „Operator” means any person in direct or indirect control of the living modified organism which could, as appropriate and as determined by domestic law, include, inter alia, the permit holder, person who placed the living modified organism on the market, developer, producer, notifier, exporter, importer, carrier or supplier;

(d) „Response measures” means reasonable actions to:

(i) Prevent, minimize, contain, mitigate, or otherwise avoid damage, as appropriate;

(ii) Restore biological diversity through actions to be undertaken in the following order of preference:

a. Restoration of biological diversity to the condition that existed before the damage occurred, or its nearest equivalent; and where the competent authority determines this is not possible;

b. Restoration by, inter alia, replacing the loss of biological diversity with other components of biological diversity for the same, or for another type of use either at the same or, as appropriate, at an alternative location.

3. A „significant” adverse effect is to be determined on the basis of factors, such as:

(a) The long-term or permanent change, to be understood as change that will not be redressed through natural recovery within a reasonable period of time;

(b) The extent of the qualitative or quantitative changes that adversely affect the components of biological diversity;

(c) The reduction of the ability of components of biological diversity to provide goods and services;

(d) The extent of any adverse effects on human health in the context of the Protocol.

Article 3

Scope

1. This Supplementary Protocol applies to damage resulting from living modified organisms which find their origin in a transboundary movement. The living modified organisms referred to are those:

(a) Intended for direct use as food or feed, or for processing;

(b) Destined for contained use;

(c) Intended for intentional introduction into the environment.

2. With respect to intentional transboundary movements, this Supplementary Protocol applies to damage resulting from any authorized use of the living modified organisms referred to in paragraph 1 above.

3. This Supplementary Protocol also applies to damage resulting from unintentional transboundary movements as referred to in Article 17 of the Protocol as well as damage resulting from illegal transboundary movements as referred to in Article 25 of the Protocol.

4. This Supplementary Protocol applies to damage resulting from a transboundary movement of living modified organisms that started after the entry into force of this Supplementary Protocol for the Party into whose jurisdiction the transboundary movement was made.

5. This Supplementary Protocol applies to damage that occurred in areas within the limits of the national jurisdiction of Parties.

6. Parties may use criteria set out in their domestic law to address damage that occurs within the limits of their national jurisdiction.

7. Domestic law implementing this Supplementary Protocol shall also apply to damage resulting from transboundary movements of living modified organisms from non-Parties.

Article 4

Causation

A causal link shall be established between the damage and the living modified organism in question in accordance with domestic law.

Article 5

Response measures

1. Parties shall require the appropriate operator or operators, in the event of damage, subject to any requirements of the competent authority, to:
  - (a) Immediately inform the competent authority;
  - (b) Evaluate the damage; and
  - (c) Take appropriate response measures.
2. The competent authority shall:
  - (a) Identify the operator which has caused the damage;
  - (b) Evaluate the damage; and
  - (c) Determine which response measures should be taken by the operator.
3. Where relevant information, including available scientific information or information available in the Biosafety Clearing-House, indicates that there is a sufficient likelihood that damage will result if timely response measures are not taken, the operator shall be required to take appropriate response measures so as to avoid such damage.
4. The competent authority may implement appropriate response measures, including, in particular, when the operator has failed to do so.
5. The competent authority has the right to recover from the operator the costs and expenses of, and incidental to, the evaluation of the damage and the implementation of any such appropriate response measures. Parties may provide, in their domestic law, for other situations in which the operator may not be required to bear the costs and expenses.
6. Decisions of the competent authority requiring the operator to take response measures should be reasoned. Such decisions should be notified to the operator. Domestic law shall provide for remedies, including the opportunity for administrative or judicial review of such decisions. The competent authority shall, in accordance with domestic law, also inform the operator of the available remedies. Recourse to such remedies shall not impede the competent authority from taking response measures in appropriate circumstances, unless otherwise provided by domestic law.
7. In implementing this Article and with a view to defining the specific response measures to be required or taken by the competent authority, Parties may, as appropriate, assess whether response measures are already addressed by their domestic law on civil liability.
8. Response measures shall be implemented in accordance with domestic law.

Article 6

Exemptions

1. Parties may provide, in their domestic law, for the following exemptions:
  - (a) Act of God or force majeure; and
  - (b) Act of war or civil unrest.
2. Parties may provide, in their domestic law, for any other exemptions or mitigations as they may deem fit.

Article 7

Time limits

- Parties may provide, in their domestic law, for:
- (a) Relative and/or absolute time limits including for actions related to response measures”, and
  - (b) The commencement of the period to which a time limit applies.

Article 8

Financial limits

Parties may provide, in their domestic law, for financial limits for the recovery of costs and expenses related to response measures.

Article 9

Right of recourse

This Supplementary Protocol shall not limit or restrict any right of recourse or indemnity that an operator may have against any other person.

Article 10

Financial security

1. Parties retain the right to provide, in their domestic law, for financial security.
2. Parties shall exercise the right referred to in paragraph 1 above in a manner consistent with their rights and obligations under international law, taking into account the final three preambular paragraphs of the Protocol.
3. The first meeting of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol after the entry into force of the Supplementary Protocol shall request the Secretariat to undertake a comprehensive study which shall address, inter alia:
  - (a) The modalities of financial security mechanisms;
  - (b) An assessment of the environmental, economic and social impacts of such mechanisms, in particular on developing countries; and
  - (c) An identification of the appropriate entities to provide financial security.

Article 11

Responsibility of States for internationally wrongful acts

This Supplementary Protocol shall not affect the rights and obligations of States under the rules of general international law with respect to the responsibility of States for internationally wrongful acts.

Article 12

Implementation and relation to civil liability

1. Parties shall provide, in their domestic law, for rules and procedures that address damage. To implement this obligation, Parties shall provide for response measures in accordance with this Supplementary Protocol and may, as appropriate:
  - (a) Apply their existing domestic law, including, where applicable, general rules and procedures on civil liability;
  - (b) Apply or develop civil liability rules and procedures specifically for this purpose; or
  - (c) Apply or develop a combination of both.
2. Parties shall, with the aim of providing adequate rules and procedures in their domestic law on civil liability for material or personal damage associated with the damage as defined in Article 2, paragraph 2 (b):
  - (a) Continue to apply their existing general law on civil liability;
  - (b) Develop and apply or continue to apply civil liability law specifically for that purpose; or
  - (c) Develop and apply or continue to apply a combination of both.
3. When developing civil liability law as referred to in subparagraphs (b) or (c) of paragraphs 1 or 2 above, Parties shall, as appropriate, address, inter alia, the following elements:
  - (a) Damage;

- (b) Standard of liability including strict or fault-based liability;
- (c) Channelling of liability, where appropriate;
- (d) Right to bring claims.

Article 13

Assessment and review

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol shall undertake a review of the effectiveness of this Supplementary Protocol five years after its entry into force and every five years thereafter, provided information requiring such a review has been made available by Parties. The review shall be undertaken in the context of the assessment and review of the Protocol as specified in Article 35 of the Protocol, unless otherwise decided by the Parties to this Supplementary Protocol. The first review shall include a review of the effectiveness of Articles 10 and 12.

Article 14

Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol

1. Subject to paragraph 2 of Article 32 of the Convention, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol shall serve as the meeting of the Parties to this Supplementary Protocol.
2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Protocol shall keep under regular review the implementation of this Supplementary Protocol and shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Supplementary Protocol and, mutatis mutandis, the functions assigned to it by paragraphs 4 (a) and (f) of Article 29 of the Protocol.

Article 15

Secretariat

The Secretariat established by Article 24 of the Convention shall serve as the secretariat to this Supplementary Protocol.

Article 16

Relationship with the Convention and the Protocol

1. This Supplementary Protocol shall supplement the Protocol and shall neither modify nor amend the Protocol.
2. This Supplementary Protocol shall not affect the rights and obligations of the Parties to this Supplementary Protocol under the Convention and the Protocol.
3. Except as otherwise provided in this Supplementary Protocol, the provisions of the Convention and the Protocol shall apply, mutatis mutandis, to this Supplementary Protocol.
4. Without prejudice to paragraph 3 above, this Supplementary Protocol shall not affect the rights and obligations of a Party under international law.

Article 17

Signature

This Supplementary Protocol shall be open for signature by Parties to the Protocol at the United Nations Headquarters in New York from 7 March 2011 to 6 March 2012.

Article 18

Entry into force

1. This Supplementary Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession by States or regional economic integration organizations that are Parties to the Protocol.

2. This Supplementary Protocol shall enter into force for a State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves it or accedes thereto after the deposit of the fortieth instrument as referred to in paragraph 1 above, on the ninetieth day after the date on which that State or regional economic integration organization deposits its instrument of ratification, acceptance, approval, or accession, or on the date on which the Protocol enters into force for that State or regional economic integration organization, whichever shall be the later.

3. For the purposes of paragraphs 1 and 2 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

Article 19

Reservations

No reservations may be made to this Supplementary Protocol.

Article 20

Withdrawal

1. At any time after two years from the date on which this Supplementary Protocol has entered into force for a Party, that Party may withdraw from this Supplementary Protocol by giving written notification to the Depositary.

2. Any such withdrawal shall take place upon expiry of one year after the date of its receipt by the Depositary, or on such later date as may be specified in the notification of the withdrawal.

3. Any Party which withdraws from the Protocol in accordance with Article 39 of the Protocol shall be considered as also having withdrawn from this Supplementary Protocol.

Article 21

Authentic texts

The original of this Supplementary Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Supplementary Protocol.

DONE at Nagoya on this fifteenth day of October two thousand and ten.

A BIOLÓGIAI BIZTONSÁGRÓL SZÓLÓ CARTAGENA JEGYZŐKÖNYVHÖZ CSATOLT, A FELELŐSSÉGRŐL ÉS JOGORVOSLATRÓL SZÓLÓ NAGOJAI-KUALA LUMPUR-I KIEGÉSZÍTŐ JEGYZŐKÖNYV

A Kiegészítő Jegyzőkönyv Részesei, akik a Biológiai Sokféleség Egyezmény Biológiai Biztonságról szóló Cartagena Jegyzőkönyvének (a továbbiakban: a Jegyzőkönyv) Részesei, figyelembe véve a Környezetről és Fejlődésről szóló Riói Nyilatkozat 13. elvét, megerősítve a Környezetről és Fejlődésről szóló Riói Nyilatkozat 15. elvében foglalt elővigyázatos megközelítést, felismerve annak szükségességét, hogy kár bekövetkezésekor vagy kellőképpen valószínűsíthető előfordulásakor megfelelő válaszintézkedéseket hozzanak a Jegyzőkönyvvel összhangban, tekintettel a Jegyzőkönyv 27. cikkére, a következőkben állapodtak meg:

1. cikk

Célkitűzés

E Kiegészítő Jegyzőkönyv célkitűzése, hogy hozzájáruljon a biológiai sokféleség megőrzéséhez és fenntartható hasznosításához, figyelembe véve az emberi egészségre gyakorolt kockázatokat is, az élő, módosított szervezetekre vonatkozó felelősség és jogorvoslat területén kialakított nemzetközi szabályok és eljárások biztosításával.

2. cikk

Fogalmak használata

(1) A Biológiai Sokféleség Egyezmény (a továbbiakban: az Egyezmény) 2. cikkében és a Jegyzőkönyv 3. cikkében használt fogalmak vonatkoznak e Kiegészítő Jegyzőkönyvre.

(2) Ezenkívül e Kiegészítő Jegyzőkönyv alkalmazásában:

a) „Jegyzőkönyv Részeseinek találkozójaul szolgáló Részesei Konferenciája”: az Egyezmény Részeseinek konferenciája, amely a Jegyzőkönyv Részeseinek találkozójaul szolgál;

b) „kár”: a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására kifejtett olyan káros hatás, figyelembe véve az emberi egészségre gyakorolt kockázatokat is, amely:

i. mérhető vagy egyéb módon megfigyelhető, figyelembe véve, ahol arra mód van, az egy illetékes hatóság által elismert, tudományosan megalapozott alapelveket, amelyek tekintetbe vesznek minden, ember által előidézett és természetes változást; és

ii. az alábbi (3) bekezdés értelmében jelentős;

c) „gazdasági szereplő”: az élő, módosított szervezetek felett közvetlen vagy közvetett ellenőrzéssel rendelkező olyan személy, aki értelem szerint és a nemzeti jog meghatározása szerint lehet többek között az engedély tulajdonosa, az a személy, aki forgalomba hozta az élő, módosított szervezetet, a fejlesztő, a gyártó, a bejelentő, az exportőr, az importőr, a szállítványozó vagy a beszállító;

d) „válaszintézkedések”: indokolt lépések

i. a károk megelőzésére, minimalizálására, megfékezésére, csökkentésére vagy egyéb elkerülésére, az adott helyzettől függően;

ii. a biológiai sokféleség helyreállítására az alábbi fontossági sorrendben végrehajtott lépések keretében:

a) a biológiai sokféleség helyreállítása abba az állapotba, amelyben a kár bekövetkezése előtt volt; vagy annak legközelebbi megfelelőjébe; ahol pedig az illetékes hatóság úgy határoz, hogy ez nem lehetséges;

b) a helyreállítás történhet többek között úgy, hogy a biológiai sokféleséget ért veszteséget ugyanannak a biológiai sokféleségnek más komponenseivel helyettesítik a hasznosítás ugyanazon vagy másik típusára vonatkozóan ugyanazon, vagy adott esetben alternatív helyszínen.

(3) A „jelentős” káros hatást olyan tényezők alapján kell meghatározni, mint:

- a) a hosszú távú vagy maradandó változás, amely alatt olyan változás értendő, amelyet belátható időn belül a természet nem állít helyre;
- b) a biológiai sokféleség komponenseit károsan befolyásoló minőségi és mennyiségi változások mértéke;
- c) a biológiai sokféleség komponensei azon képességének csökkenése, hogy termékeket és szolgáltatásokat nyújtsanak;
- d) az emberi egészségre gyakorolt káros hatások mértéke a Jegyzőkönyv értelmében.

3. cikk

Hatály

(1) Ez a Kiegészítő Jegyzőkönyv az élő, módosított szervezetek határokon átnyúló mozgásából eredő károkra vonatkozik. Az érintett élő módosított szervezetek azok:

- a) amelyeket élelmiszerként vagy takarmányként történő közvetlen felhasználásra vagy feldolgozásra szántak;
- b) amelyeket zárt rendszerben történő felhasználásra szántak;
- c) amelyeket a környezetbe történő szándékos kibocsátásra szántak.

(2) Tekintettel a határokon átnyúló szándékos mozgásokra, ez a Kiegészítő Jegyzőkönyv a fenti (1) bekezdésben említett, az élő, módosított szervezetek engedélyezett használatából eredő károkra vonatkozik.

(3) Ez a Kiegészítő Jegyzőkönyv vonatkozik továbbá a Jegyzőkönyv 17. cikkében említett, határokon átnyúló véletlenszerű mozgásokból eredő károkra, valamint azokra a károkra, amelyek a Jegyzőkönyv 25. cikkében említett határokon átnyúló illegális mozgásokból származnak.

(4) Ez a Kiegészítő Jegyzőkönyv az élő, módosított szervezetek olyan határokon átnyúló mozgásából eredő kárra vonatkozik, amely azután következett be, hogy e Kiegészítő Jegyzőkönyv hatályba lépett azon Résztes Fél tekintetében, amelynek joghatósága alá tartozó területére a határon átnyúló mozgás irányult.

(5) Ez a Kiegészítő Jegyzőkönyv a Résztes Felek nemzeti joghatósága alá tartozó területének határain belül történt károkra vonatkozik.

(6) A Résztes Felek a nemzeti jogukban meghatározott kritériumokat alkalmazhatják a joghatóságuk alá tartozó terület határain belül bekövetkezett károkra.

(7) Az e Kiegészítő Jegyzőkönyvet végrehajtó nemzeti jognak azokra a károkra is vonatkoznia kell, amelyek a nem Résztes Felektől származó élő, módosított szervezetek határokon átnyúló mozgásából erednek.

4. cikk

Ok-okozati összefüggés

A kár és a kérdéses élő, módosított szervezet közötti ok-okozati összefüggést a nemzeti joggal összhangban kell megállapítani.

5. cikk

Válaszintézkedések

(1) Kár esetére a Résztes Felek előírják az érintett gazdasági szereplő vagy szereplők számára, hogy az illetékes hatóság előírásai szerint:

- a) azonnal tájékoztassák az illetékes hatóságot;
- b) mérjék fel a kárt; és
- c) hozzanak megfelelő válaszintézkedéseket.

(2) Az illetékes hatóság:

- a) azonosítja a kárt okozó gazdasági szereplőt;
- b) felméri a kárt; és
- c) meghatározza, hogy a gazdasági szereplőnek milyen válaszintézkedéseket kell tennie.

(3) Amennyiben megfelelő információk, köztük a rendelkezésre álló tudományos információ vagy a Biológiai Biztonság kérdéseiben illetékes Információs Központban elérhető információk alapján kellőképpen valószínűsíthető, hogy időben történő válaszingtezkedés nélkül a kár be fog következni, ennek elkerülésére a gazdasági szereplőnek megfelelő válaszingtezkedéseket kell hoznia.

(4) Az illetékes hatóság megfelelő válaszingtezkedéseket tehet, különösen akkor, ha a gazdasági szereplő elmulasztotta azt.

(5) Az illetékes hatóságnak joga van ahhoz, hogy a gazdasági szereplővel megtérítse a kár felmérésének és a megfelelő válaszingtezkedések végrehajtásának költségeit és az azzal járó kiadásait. A Részes Felek nemzeti joga rendelkezhet más olyan helyzetekről is, amelyekben a gazdasági szereplőtől nem követelhető meg a költségek és kiadások fedezése.

(6) Az illetékes hatóságnak meg kell indokolnia azt a döntését, amelyben válaszingtezkedések meghozatalára kötelezi a gazdasági szereplőt. Az ilyen döntésekről értesíteni kell a gazdasági szereplőt. A nemzeti jognak rendelkeznie kell a jogorvoslatról, beleértve az ilyen döntések közigazgatási vagy jogi felülvizsgálatának lehetőségét is. Az illetékes hatóság a nemzeti jognak megfelelően a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről is tájékoztatja a gazdasági szereplőt. Az ilyen jogorvoslat igénybevétele nem akadályozza az illetékes hatóságot abban, hogy a megfelelő körülmények között válaszingtezkedéseket hozzon, hacsak a nemzeti jog másként nem rendelkezik.

(7) E cikk végrehajtása során és azzal a céllal, hogy meghatározzák az illetékes hatóság által megkövetelendő vagy meghozandó konkrét válaszingtezkedéseket, a Részes Felek adott esetben megállapíthatják, hogy a polgári jogi felelősséget szabályozó nemzeti joguk rendelkezik-e már válaszingtezkedésekről.

(8) A válaszingtezkedéseket a nemzeti joggal összhangban kell végrehajtani.

6. cikk

Mentességek

(1) A Részes Felek nemzeti jogukban az alábbi mentességekről rendelkezhetnek:

a) elemi csapás vagy vis maior, és

b) háború vagy polgári zavargás.

(2) A Részes Felek, belátásuk szerint rendelkezhetnek a nemzeti jogukban bármely egyéb mentességről vagy mérséklésről is.

7. cikk

Határidők

A Részes Felek nemzeti jogukban rendelkezhetnek:

a) relatív és/vagy abszolút határidőkről, beleértve a válaszingtezkedésekre vonatkozó határidőket is; és

b) annak az időtartamnak a kezdetéről, amelyre a határidő vonatkozik.

8. cikk

Pénzügyi korlátok

A Részes Felek nemzeti jogukban rendelkezhetnek a válaszingtezkedésekkel kapcsolatos költségek és kiadások megtérítésére vonatkozó pénzügyi korlátokról.

9. cikk

Visszkereseti jog

Ez a Kiegészítő Jegyzőkönyv nem határol be vagy korlátoz olyan visszkereseti vagy kártérítési jogokat, amelyekkel valamely gazdasági szereplő bármely más személyekkel szemben élhet.

10. cikk

Pénzügyi biztosíték

(1) A Részes Felek fenntartják a jogot arra, hogy nemzeti jogukban pénzügyi biztosítékról rendelkezzenek.

(2) A Részes Felek a fenti (1) bekezdésben említett jogukat a nemzetközi jog szerinti jogaikkal és kötelezettségeikkel összhangban gyakorolják, figyelembe véve a Jegyzőkönyv preambulának utolsó három bekezdését.

(3) A Jegyzőkönyv Részes Feleinek találkozójaul szolgáló Részes Felek Konferenciája a Kiegészítő Jegyzőkönyv hatályba lépése utáni első találkozásán felkéri a Titkárságot, hogy készítsen átfogó tanulmányt többek között az alábbiakról:

- a) a pénzügyi biztosítékokra vonatkozó mechanizmusok módozatai;
- b) e mechanizmusok környezeti, gazdasági és társadalmi hatásainak felmérése, különösen a fejlődő országokat érintően; és
- c) a pénzügyi biztosíték nyújtására szolgáló megfelelő egységek meghatározása.

11. cikk

Az államok felelőssége a nemzetközi joggal ellentétes cselekményekért

Ez a Kiegészítő Jegyzőkönyv nem érinti az államoknak az általános nemzetközi jog szabályai szerinti jogait és kötelezettségeit az államoknak a nemzetközi joggal ellentétes cselekményekért való felelőssége tekintetében.

12. cikk

Végrehajtás és kapcsolat a polgári jogi felelősséggel

(1) A Részes Felek nemzeti jogukban rendelkeznek a kár kezelésével kapcsolatos szabályokról és eljárásokról. E kötelezettség végrehajtása érdekében a Részes Felek rendelkeznek a válaszintézkedésekről e Kiegészítő Jegyzőkönyvvel összhangban, és adott esetben:

- a) meglévő nemzeti jogukat alkalmazhatják, ideértve, ahol alkalmazható, a polgári jogi felelősségre vonatkozó általános szabályokat és eljárásokat is;
- b) kifejezetten erre a célra polgári jogi felelősségre vonatkozó szabályokat és eljárásokat alkalmazhatnak vagy alakíthatnak ki; vagy
- c) a kettő kombinációját alkalmazhatják vagy alakíthatják ki.

(2) Abból a célból, hogy a nemzeti jogukban megfelelő szabályokat és eljárásokat határozzanak meg a 2. cikk (2) bekezdése b) pontjának meghatározása szerinti kárhoz kapcsolódó anyagi vagy személyben bekövetkező károkért való polgári jogi felelősségre vonatkozóan, a Részes Felek:

- a) továbbra is alkalmazzák a meglévő, a polgári jogi felelősségre vonatkozó általános jogukat;
- b) kifejezetten erre a célra alakítanak ki és alkalmaznak, vagy továbbra is alkalmaznak polgári jogi felelősségre vonatkozó jogszabályokat; vagy
- c) ezek kombinációját alakítják ki és alkalmazzák, vagy alkalmazzák továbbra is.

(3) A fenti (1) és (2) bekezdés b) vagy c) pontjaiban említett polgári jogi felelősségre vonatkozó jogszabályok kialakításakor a Részes Felek, adott esetben többek között az alábbi elemekről rendelkeznek:

- a) kár;
- b) a felelősség mértéke, beleértve az objektív és a vétkességen alapuló felelősséget;
- c) a felelősség visszavezetése, ahol alkalmazható;
- d) kereset indításához való jog.

13. cikk

Értékelés és felülvizsgálat

A Jegyzőkönyv Résztes Feleinek találkozójaul szolgáló Résztes Felek Konferenciája e Kiegészítő Jegyzőkönyv hatékonyságát annak hatálybalépését követően öt évvel, és azt követően öt évenként felülvizsgálja, feltéve, hogy az ilyen felülvizsgálatot igénylő információkat a Résztes Felek rendelkezésre bocsátják. A felülvizsgálatot a Jegyzőkönyv 35. cikkében meghatározottak szerint a Jegyzőkönyv értékelésének és felülvizsgálatának összefüggésében kell végezni, hacsak a jelen Kiegészítő Jegyzőkönyv Résztes Felei másként nem határoznak. Az első felülvizsgálatnak magában kell foglalnia a 10. és 12. cikk hatékonyságának felülvizsgálatát is.

14. cikk

A Jegyzőkönyv Résztes Feleinek találkozójaul szolgáló Résztes Felek Konferenciája

(1) Az Egyezmény 32. cikkének (2) bekezdése fenntartásával a Jegyzőkönyv Résztes Feleinek találkozójaul szolgáló Résztes Felek Konferenciája e Kiegészítő Jegyzőkönyv Résztes Feleinek találkozójaul szolgál.

(2) A Jegyzőkönyv Résztes Feleinek találkozójaul szolgáló Résztes Felek Konferenciája rendszeres felülvizsgálatnak veti alá az e Kiegészítő Jegyzőkönyvben foglaltak végrehajtását, és mandátumának keretein belül ennek hatékony előmozdítását szolgáló döntéseket hoz. A Jegyzőkönyv Résztes Feleinek találkozójaul szolgáló Résztes Felek Konferenciája végrehajtja az e Kiegészítő Jegyzőkönyv által, valamint értelemszerűen a Jegyzőkönyv 29. cikk (4) bekezdésének *a)* és *f)* pontja által ráruházott feladatokat.

15. cikk

Titkárság

Az Egyezmény 24. cikke által létrehozott Titkárság e Kiegészítő Jegyzőkönyv Titkárságául is szolgál.

16. cikk

Kapcsolat az Egyezménnyel és a Jegyzőkönyvvel

(1) E Kiegészítő Jegyzőkönyv kiegészíti a Jegyzőkönyvet, azt nem változtatja meg és nem módosítja.

(2) E Kiegészítő Jegyzőkönyv nem érinti az e Kiegészítő Jegyzőkönyv Résztes Feleinek az Egyezmény és a Jegyzőkönyv szerinti jogait és kötelezettségeit.

(3) Hacsak e Kiegészítő Jegyzőkönyv másként nem rendelkezik, az Egyezmény és a Jegyzőkönyv rendelkezései értelemszerűen e Kiegészítő Jegyzőkönyvre is vonatkoznak.

(4) A fenti (3) bekezdés sérelme nélkül e Kiegészítő Jegyzőkönyv nem érinti a Résztes Felek nemzetközi jog szerinti jogait és kötelezettségeit.

17. cikk

Aláírás

E Kiegészítő Jegyzőkönyv aláírásra nyitva áll a Jegyzőkönyv minden Résztes Fele számára az Egyesült Nemzetek Székházában, New Yorkban, 2011. március 7-től 2012. március 6-ig.

18. cikk

Hatálybalépés

(1) E Kiegészítő Jegyzőkönyv a Jegyzőkönyvben Résztes Fél államok vagy regionális gazdasági integrációs szervezetek általi, megerősítésről, elfogadásról, jóváhagyásról vagy csatlakozásról szóló negyvenedik okiratnak a letétbe helyezését követő kilencvenedik napon lép hatályba.

(2) E Kiegészítő Jegyzőkönyv az olyan állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet tekintetében, amely a fenti (1) bekezdésben foglaltak szerinti negyvenedik okirat letétbe helyezése után erősíti meg, fogadja el vagy hagyja jóvá azt, illetve csatlakozik ahhoz, azt a napot követő kilencvenedik napon lép hatályba, amelyen az adott állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet letétbe helyezi a megerősítésről, az elfogadásról, a jóváhagyásról vagy a csatlakozásról szóló okiratát, vagy - amennyiben az későbbi időpont - azon a napon, amikor a Jegyzőkönyv az adott állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet tekintetében hatályba lép.

(3) A fenti (1) és (2) bekezdés alkalmazásában egy regionális gazdasági integrációs szervezet által letétbe helyezett okirat nem számítandó hozzá az ilyen szervezet tagállamai által letétbe helyezett okiratokhoz.

19. cikk

Fenntartások

E Kiegészítő Jegyzőkönyvhöz nem fűzhető fenntartás.

20. cikk

Felmondás

(1) E Kiegészítő Jegyzőkönyv adott Résztes Fél tekintetében történő hatálybalépésének időpontját követő két év elteltével a Résztes Fél bármikor felmondhatja e Kiegészítő Jegyzőkönyvet a Letéteményesnek címzett írásbeli nyilatkozat útján.

(2) Az ilyen felmondás a Letéteményessel való közlés időpontjától számított egy év elteltével, vagy a felmondó nyilatkozatban megjelölt későbbi időpontban hatályosul.

(3) A Jegyzőkönyvet a Jegyzőkönyv 39. cikkével összhangban felmondó Résztes Felet úgy kell tekinteni, hogy e Kiegészítő Jegyzőkönyvet is felmondta.

21. cikk

Hiteles szövegek

E Kiegészítő Jegyzőkönyv eredeti példányát, melynek arab, kínai, angol, francia, orosz és spanyol szövege egyaránt hiteles, az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkáránál helyezik letétbe.

FENTIEK HITELEÜL az arra kellő felhatalmazással rendelkező alulírottak aláírták ezt a Kiegészítő Jegyzőkönyvet.

KELT Nagojában, a kétezer-tizedik év október havának tizenötödik napján.”

4. § (1) Ez a törvény - a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel - a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) A 2-3. § a Kiegészítő Jegyzőkönyv 18. cikkében meghatározott időpontban lép hatályba.

(3) A Kiegészítő Jegyzőkönyv, illetve e törvény 2-3. §-a hatálybalépésének naptári napját a külpolitikáért felelős miniszter annak ismertté válását követően a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett egyedi határozatával állapítja meg.

(4) A törvény végrehajtásához szükséges intézkedésekről a természetvédelemért felelős miniszter gondoskodik.